

Verklaring omtrent mgr. Léonard

Verklaring verschenen in De Morgen, 30 oktober 2010

Moeten katholieken nu écht 'protestanten' worden?

De afgelopen maanden was er telkens weer een nieuwe controverse rond de katholieke kerk. Voor velen was de emmer vol. Maar het water bleef de voorbije weken met bakken uit de hemel vallen: de negatieve reactie uit Rome voor de Nobelprijs voor geneeskunde voor de uitvinder van de in-vitrofertilisatie, Robert Edwards, de uitspraken van aartsbisschop André-Joseph Léonard over aids, homoseksualiteit en bejaarde pedofiele priesters. Je vraagt je af wat het volgende week zal zijn. Het water staat de gelovigen niet meer aan de lippen, ze verzuipen in die storm en zijn beschaamd over hun kerk. Godsdienstleerkrachten vragen zich af hoe ze het nu weer moeten uitleggen aan hun leerlingen, priesters wikken en wegen hun woorden in hun preken uit schrik voor boze reacties, pastoraal werkers en vrijwilligers trekken met lood in hun schoenen naar wie ze bezoeken. De aartsbisschop dwingt hen telkens de loopgraven in voor een kerk die zij op die manier als onevangelisch en niet menselijk ervaren. Zij moeten maar uitzoeken hoe zij met al die problemen dienen om te gaan.

De kerk wordt op de knieën gedwongen. De gebeurtenissen leren haar opnieuw de voorkeursoptie voor de slachtoffers, de nederigheid en de bescheidenheid. Maar wie gewoon is aan de macht, kan er blijkbaar maar moeilijk afstand van nemen. Het klerikalisme zit diep ingebakken in de hiërarchisch geordende kerkstructuren. Kerkleiders zoals Léonard blijven zo overtuigd van hun eigen gelijk. Hij denkt de waarheid in pacht te hebben en hoe meer controverse er zich voordoet, hoe meer hij zich bevestigd voelt in zijn eigen gelijk. Het is eigen aan het christendom dat haar boodschap bespot en beschimpt wordt. Het onbegrip van de massa toont hoe verdwaald de schapen wel zijn. Dat klerikalisme pur sang blijft welig tieren, hoewel het Tweede Vaticaans Concilie er zich tegen keerde.

Waarom gaan de aartsbisschop en de kerkleiders, alvorens zij standpunten innemen, daarover niet eerst in dialoog met de kerk en beluistert Léonard niet het actuele gelovige aanvoelen van de kerkgemeenschap ('sensus fidelium'), o.m. via het IPB en in de lijn van het Tweede Vaticaans Concilie?

Velen binnen en buiten de kerk ergeren zich mateloos aan zijn hooghartige houding. Nog altijd wachten de godsdienstleerkrachten op een verontschuldigend woord voor zijn uitspraken bij het ad-liminabezoek waar hij hun lessen bestempelde als "een allegaartje van levensbeschouwelijke dingen". Nog altijd wachten de aidspatiënten op een verontschuldigend woord voor wat bij hen als een regelrechte belediging overkwam. Nog altijd wachten de slachtoffers op een gemeente verontschuldigend voor het misbruik in de kerk, uitgedrukt in een sterk teken. Nog altijd wachten de gelovigen op bemoediging en bevrijdende woorden. Kan men 'in de waarheid gaan staan' zonder 'in de liefde te staan' en de blik op Jezus Christus, zijn woord en zijn leven te richten?

Tijdens het recentste forum van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad (IPB) - het ruimste overlegorgaan in de Vlaamse kerk - voelden de aanwezigen duidelijk de ernst van de zaak en de enorme impact van de crisis in de kerk door het seksuele misbruik sterk aan. "Die

kerkcrisis kan aangegrepen worden als een kans tot verandering, hervorming en bekering. Vanuit een rechtvaardigheidsgevoel en een evangelische bewogenheid moet de gekwetste mens weer centraal worden gesteld. Dat begint bij de ontmoeting van mens tot mens en het beluisteren van het verhaal van gekwetste mensen. Maar daarnaast is ook een eerlijke analyse van alle oorzaken van misbruik in de kerk nodig en moeten de diagnoses met elkaar in verband worden gebracht", klonk het. Maar de eerste tekenen van die verandering, hervorming of bekering laten nog altijd op zich wachten. De controverses van de voorbije weken tonen weinig tact of bekommernis om de gekwetste mens.

De voorbije dertig jaar werden de katholieken in Vlaanderen behoorlijk protestants, in de zin dat ze Rome links lieten liggen. Ook al bleven ze, zoals het IPB, kiezen voor de dialoog, ze voelden zich door Rome niet beluisterd, laat staan begrepen of ernstig genomen. De uitspraken van de paus of het Vaticaan waren ver van hun bed. Nu is Rome in de figuur van Léonard terug gevaarlijk dichtbij gekomen voor de Vlaamse kerkgangers. Ze moeten nu wel rekening houden met de uitspraken van het Romeinse leergezag en kunnen er niet langer omheen. Die confrontatie dwingt ook tot keuzes. Ofwel volg je trouw wat Rome en Léonard zeggen en behoor je tot de zuiveren, ofwel besef je dat je niet voldoet en druij je in stilte af. De kerk die haar ramen en deuren opengooide met het Tweede Vaticaans Concilie, lijkt steeds meer de deur te sluiten.

Is het die kerk die gelovigen willen? Misschien is de tijd aangebroken voor katholieken om "echte protestanten" te worden, om te protesteren tegen deze gang van zaken. Met een antipathieke kerk is het evangelie niet gediend. Christenen hebben een begeesterende, blijde en bevrijdende boodschap te verkondigen. Na de vele stormen van het voorbije jaar verlangen ze naar rust en bemoediging, willen ze op krachten kunnen komen en kunnen herontdekken waar het in wezen om draait: een boodschap over een menslievende God die het opneemt voor de verdrukten, de (kans)armen, de zwaksten en de slachtoffers. Waaruit blijkt vandaag die barmhartigheid?

De kerk staat op een kruispunt. Het lijkt alsof ze voor de keuze staat tussen gewoon voortdoen of radicaal vernieuwen. Die of-of-voorstelling klopt niet. Het is een en-en-verhaal. Vanuit een grote bewogenheid en een samen gedragen verantwoordelijkheid staan gelovigen in de traditie. Die nodigt uit voort te gaan op uitgezette wegen, maar tegelijk is de kerk altijd toe aan hervorming. In de kerk moet er weer meer ruimte komen voor een diversiteit van charisma's en ambten. Het IPB heeft dat altijd gezegd en herhaalt het ook nu. Tegelijk moet de gelijkwaardigheid worden bevorderd en moet het menselijke voorrang krijgen op het vormelijke, institutionele of structurele. Het IPB blijft de kerkverantwoordelijken uitdagen om niet over te gaan tot de orde van de dag, maar nieuwe wegen van kerk-zijn en gemeenschapsvorming te versterken en te bemoedigen. Maar daar moet wel dringend werk van gemaakt worden zonder nog meer olie op het vuur te gieten.

Het Interdiocesaan Pastoraal Beraad